

12 RÖPIRAT.

Budapest 1887. május

VII. évfolyam

VIII. füzet.

Az antiszemita párti kerületek és képviselő- jelöltek.

Pozsonymegye:

Szempczi kerület: jelölt Dr. *Komlóssy* Ferencz, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Szent-jánosi kerület: jelölt *Herald* Antal, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Stomfai kerület: jelölt báró *Andreánszky* Gábor, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Galanthai kerület: jelölt dr. *Hortoványi* József, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Somorjai kerület: jelölt *Csaplitzky* Ferencz, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Duna-szerdahelyi kerület: jelölt *Szabó* Lajos, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Nagy-szombati kerület: jelölt *Pántotsek* Rezső, az antiszemita klubba belépett mérsékelt ellenzéki párti.

Nyitramegye:

Verbói kerület: jelölt dr. *Komlóssy* Ferencz, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Szeniczi kerület: *Zimándy* Ignác visszalépése folytán a jelölés legközelebb fog megtörténni.

Nyitrai kerület: jelölt df. *Lubrich* Ágost, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Galgóczi kerület: jelölt *Benkeő* László, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Zsámbokréthi kerület: jelölt *Bruker* Ágost, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Nagy-tapolcsányi kerület: jelölt *Ikrényi* József, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Bars megye:

Aranyos-maróthi kerület: jelölt *Meskó* Ábris, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Komárom megye:

Udvardi kerület: jelölt *Istóczy* Győző, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

N.-Ocsai kerület: jelölt *Láng* József, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Esztergom megye:

Köhölkuti kerület: jelölt dr. *Hortoványi* József, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Dorogi kerület: jelölt *Csúzy* Pál, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Moson megye:

Zurányi kerület: jelölt dr. *Nendtvich* Károly, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Magyar-óvári kerület: az eddigi képviselő *Simonyi* Iván ezúttal képviselőjelöltséget nem vállalván, a jelölés legközelebb fog megtörténni.

Vas megye:

Mumi kerület: a jelölés f. é. május 30-kán fog megtörténni.

Németújvári kerület: jelölt ifj. *Sovorits* József, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Zala megye:

Zala-egerszegi kerület: jelölt *Szemecz* Emil, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Z.-szent-gróthi kerület: jelölt *Fülöpp* György, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Keszthelyi kerület: jelölt gr. *Klebelsberg* Zdenko, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Tapolczai kerület: jelölt *Vadnay* Andor, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Somogy megye:

Marczali kerület: jelölt *Svastics* Gyula, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Csurgói kerület: jelölt *Szalay* Károly, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Lengyeltóti kerület: jelölt *Szalay* Imre, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Szüli kerület: jelölt *Gruber* János, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Kaposvári kerület: jelölt *Chernel* Gyula, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Tolnamegye:

Pinczehelyi kerület: jelölt báró *Andreánszky* Gábor, mérsékelt ellenzéki antiszemipárti.

Szakcsi kerület: jelölt *Tomor* Ferencz, mérsékelt ellenzéki antiszemipárti.

Kölesdi kerület: jelölt *Nagy* Imre, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Baranyamegye:

Mohácsi kerület: jelölt *Balázs* Sándor, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Dárdai kerület: jelölt *Szendrey* Gerzson, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Szent-Lőrinczi kerület: jelölt dr. *Ladányi* György, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Siklósi kerület: jelölt *Láng* József, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Pécsváradi kerület: jelölt *Nemess* Józsa, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Pest-, Pilis-, Solt- és Kis-Kunmegye:

Luna-pataji kerület: jelölt *Fülöpp* György, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Duna-vecsei kerület: jelölt *Fényffy* Kálmán, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Fülöpszállási kerület: jelölt dr. *Rácz* Géza, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Kecskemét város felső kerülete: jelölt *Mezőssy* László függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Czepléd város: jelölt *Verhovay* Gyula, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Nagy-Kőrös város: jelölt *Ónody* Géza, függetlenségi és 48-as antiszemipárti.

Fehérmegye:

Rácz-almási kerület: jelölt *Bencze* István, mérsékelt ellenzéki antiszemipárti.

Hevesmegye:

Gyöngyöspatai kerület: jelölt *Szabó* Imre, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Kápolnai kerület: jelölt *Zaáry* József, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Hajdumegye:

H.-Nánási kerület: jelölt *Onody Géza.*, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

H.-Böszörmény város: jelölt *Margitay* Gyula, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Szabolcsmegye:

Tisza-löki kerület: jelölt *Mezőssy* László, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye:

Mezőtúri kerület: jelölt *Vadnay* Andor, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Békésmegye:

Orosházi kerület: jelölt *Veres* József, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Gyomai kerület: jelölt *Pwsay* Ferencz, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Szarvas város: jelölt *Onody* Géza, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Csongrádmegye:

Hódmező-Vásárhely város: jelölt *Karancsy* Dániel, mérsékelt ellenzéki antiszemita párti.

Csanádmegye:

Nagylaki kerület: jelölt *Bossányi* Lajos, függetlenségi és 48-as antiszemita párti.

Makó város: jelölt *Széll* György, függetlenségi és 48-as antiszemita párti. –

E lajstrom a legközelebbi hetekben nevezetes szaporodást fog nyerni úgy a kerületekben, mint a jelöltekben, úgy hogy legalább is 70-80 kerületben fog lengeni az antiszemita pártok zászlaja.

Istóczy Győző udvardi kerületi képviselő- jelöltsége.

Istóczy Győző, Komárommegye *udvardi* kerülete számos községeinek választóitól felhívást kapott a képviselőjelöltség elvállalására, s a kerület mielőbbi meglátogatására. Ennek folytán *Istóczy Győző*, dr. *Komlóssy Ferencz* orsz. képviselő és *Csaplitzky Ferencz* somorjai kerületi antiszemita párti jelölt társaságában f. hó 19-22-ig a kerület 24 községének majd valamennyijét beutazta, s mindenütt a leglelkesebb fogadtatásra talált a komárommegyei derék magyar nép részéről. Istóczyt és kíséretét községről községre bandériumok kísérték, a melyek több ízben egy gyenge lovasszázad számára emelkedtek, és különösen Udvardon, Perbetén, Kürthön, Komáromsz.-Péteren, Hetényben, Kurtakeszin, Marczalházán, Martoson, Imelyen, Nász vadon stb. lelkesült ovációkban részesítették Istóczy Győzőt egyhangúlag az *udvardi* kerület képviselőjelöltjéül kiáltották ki, a ki a jelöltséget elfogadta és programmbeszédét azonnal meg is tartotta.

Meghívás,

A rumi kerület t. választóit van szerencsém értesíteni, hogy képviselői beszámoló beszédemet Rumban, f. é. májushó 30-kán, vagyis pünkösd hétfőn délután négy órakor fogom megtartani.

Hazafiúi üdvözlettel

Istóczy Győző, s. k.

Mit akar a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt?

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt, mint valódi *néppárt* akarja, hogy a jelenlegi pazarló s a Rothschildház kegyeiből éldeglő kormány egy oly más kormányval cseréltessék fel, a mely a zsidóktól független lesz, s a mely, számbavéve az adózó polgárok vagyoni helyzetét, anélkül, hogy új adókkal vagy adóemeléssel terhelné a keresztény-magyar népet, az államháztartásban a bevételek és kiadások közti egyensúlyt helyreállítani akarja s erre képes is. Ennél fogva pártunk, a legszigorúbb takarékoság mellett, akarja az adómentes állampapírok megadóztatását, akarja a szinte a gazdag zsidóságot sújtó bórzeadó, s akarja a pálinkaegyedárúság

behozatalát, hogy azon nagy jövedelmek, melyek a pálinkagyártásból és pálinka-eladásból eddig a zsidók zsebeibe folytak, ezen túl az állam pénztárába folyjanak, s hogy ezzel egyszersmind a zsidók által üzött mérgezett pálinkaárulásnak is gyökeresen vége vessék.

Ezzel kapcsolatban akarjuk egyszersmind a regálé megváltását, s akarjuk a zsidók által üzött borhamisításnak és börgyártásnak szigorú eltiltását.

Akarjuk továbbá az otthont mentesítő törvénynek behozatalát, úgy amint ez a szabad Amerikában is már behozva van, a mely szerint t. i. végrehajtás alá ne vétethessék az ingatlan vagyonnak a tulajdonos és családja életfentartására szükséges része, hogy ekkép népünket hajlékától az uzsorás zsidóság meg ne fosztassa és földönfutóvá ne tehesse.

Akarjuk a zsidó emancipációról szóló törvény átvizsgálását, s ezzel kapcsolatban a zsidó bevándorlás teljes eltiltását.

Akarjuk a zsidóságnak mindenben kedvező' polgári, büntető, váltó s egyéb törvényeknek a magyar nemzet szellemének és érdekeinek megfelelőleg való módosítását, s így a szenvedő váltóképesség megszorítását is, s ezzel kapcsolatban akarunk jó és olcsó igazságszolgáltatást, akarjuk az esküdtszékek behozatalát bűnügyekben, s akarjuk a zsidókból álló és a magyar gazdaközönség megrontására fennálló börzebíraskodás megszüntetését.

Akarjuk, hogy megfelelő törvényekkel megakadályoztassák az, hogy a zsidók a földbirtokot és a mesterségeket magukhoz ragadhassák, s akarjuk, hogy a zsidók által majdnem egészen elfoglalt kereskedelem és hitelügy keresztény magyar kezekbe visszakerüljön, a mely utóbbi célból az antiszemita párt, az általános képviselőválasztások után, általánosan alkalmazható hitelszövetkezeti, fogyasztási szövetkezeti stb. alapszabályokat fog szakértők által kidolgoztatni, s ezen, a szövetkezeti tagok jogait és érdekeit mindenben teljesen biztosítandó s minden szédelgést kizárandó alapszabályokat, az elvbarátoknak, saját vidékükön alakítandó ilyennemű önálló szövetkezetek létesítése céljából, ajánlani fogja. Egyúttal az antiszemita párt, szinte a választások után, törekedni fog egy, a vidéki szövetkezetek közös kapcsát képezendő központi szövetkezetet létrehozni oly férfiakból, a kik a keresztény közönségnek vagyoni és erkölcsi biztosítékot képesek is nyújtani.

Akarjuk, hogy a jelenlegi kormány által a képviselőválasztások után felemelni szándékolt adók ne csak hogy fel ne emeltessenek, de sőt ellenkezőleg, a zsidóságot sújtó állampapírszelvény-adó, börzeadó, pálinka-monopólium stb. behozatala folytán, az úgyis csak

ideiglenes jellegűnek tekintendő általános jövedelmi pótdadó lehetőleg leszállítottassék.

Akarjuk az elharapódzott zsidó hatalom megtörését, a mi hogy sikerüljön, szükség van a keresztény hitfelekezetek és nemzetiségek közti békés egyetértésre, s ezeknek a közös keresztény érdekekben való együttműködésére.

Akarjuk, hogy a keresztények és zsidók közti polgári házasság intézménye ezentúl se hozassék be.

Akarjuk a zsidó hatalom legveszélyesebb eszközévé fajult s a keresztény társadalom megdöntésén áskálódó szabadkőművesség intézményének hazánkban való megszüntetését

S mindezeket akarva, akarva pedig alkotmányos és törvényes utón eszközölni, akarjuk hazánkban és a magyar nemzetnek anyagi, szellemi és erkölcsi haladását, s ezzel akarjuk felvirágzását és boldogságát.

Mindazon választópolgárok tehát, a kik egyetértenek a mérsékelt ellenzéki antiszemita pártnak most kifejtett elveivel, kell, hogy azon legyenek, hogy minél több ilyen elvű képviselő választassák be a képviselőházba, ez pedig egyedül csak tőlük, a választóktól függ, mert ha az antiszemita párti jelöltekre szavaznak, ezek meg is fognak választatni.

Lesznek a választási mozgalmak alatt olyan képviselőjelöltek is, a kik, noha nem tartoznak az antiszemita pártához, azért a választókkal mégis elhitetni akarnák, hogy, mivel a fentebbi pontok egynémelyikét, kényszerűségből, látszólag, ők is elfogadják, hát ők is antiszemiták s így méltók a nép bizalmára.

Az ilyen jelölteknek nem kell hinni; mert ezek báránybőrbe öltözött farkasok, silány ámitók, ravasz sakterpártiak, akik ezen az utón a választókat félrevezetni s az antiszemita párti jelöltektől eltántorítani akarják.

Azért antiszemita párti jelöltül csakis az tekinthető és tekinthető, aki vagy eddig nyílt antiszemita országgyűlési képviselő volt, vagy pedig a ki az antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága által, részére kiállított ajánló levelet képes felmutatni. Budapest, 1887. évi május hó.

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága:

Istóczy Győző; s. k.

végrehajtó bizottsági elnök.

- *Báró* Andreánszky Gábor s. k.

Dr. Komlóssy Ferenc s. k.

Csúzy Pál s. k.

Dr. Nendtvich Károly s. k.

Zimándy Ignác s. k.

végrehajtó bizottsági tagok.

Dr. Komlóssy Ferencz beszéde

a képviselőház új házszabályairól szóló javaslat tárgyalása alkalmával.

(Május 6-ki képviselőházi ülés.)

Komlóssy Ferencz: T. képviselőház! Azon körülménynél fogva, hogy a jelen házszabályok módosítása különösen Apponyi Albert gróf képviselő urnák Mohácson tett nyilatkozata alapján (Mozgás. Halljuk! Halljuk!) leginkább az antiszemita ellen volna irányozva, van szerencsém tisztelettel kijelenteni, miszerint az antiszemita párt nem csatlakozik azon véleményhez, melyet ő nyilvánított és bennünket antiszemitákat ezen házszabály-módosítás vajmi keveset érint. (Helyeslés a bal és szélsőbal oldal némely padjairól) Ha van valami, a mit sajnósan kell constataálni, az az, hogy látjuk, miszerint az összes pártok versengenek a zsidóbarátság elnyeréséért, mint azt gróf Apponyi Mohácson bebizonyította És ha felszóllalok, teszem azért, hogy visszautasítsam azon vádakat, melyeket alaptalanul ellenünk felhoznak. (Helyeslés a bal és szélső bal oldal némely padjain.) Mert, hogy mi irtó háborút akarnánk a zsidóság ellen indítani, azt eddig ki nem mutattuk, hanem igenis a törvényjavaslatok alapján, melyeket eddig benyújtottunk, nem egyébre törekedtünk, mint hogy megvédelmezzük a keresztény társadalmat a zsidóság ellen, (Helyeslés a bal és szélső bal némely padjain.)

Hogy mi a szabadság és különösen a jogegyenlőség ellenségei volnánk, az szintén csak phrázis, minthogy nagyobb argumentumot nem tudván felhozni, ezt kénytelenek ellenünk felvetni. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldal némely padjain) Mi a jogegyenlőségre törekszünk, azon jogegyenlőségre, hogy a keresztény állampolgárok ugyanazon előnyöket élvezzék, mint a minőket a zsidók maguknak vindikálnak. (Helyeslés a bal és szélső baloldal némely padjain) Nem izgatunk osztály vagy felekezet ellen, mert ha ezt tettük volna, a kormány bizonyosan megtette volna a maga részéről a kellő intézkedéseket ellenünk. Hivatkozom a múlt választásokra, ezen vádat egyetlen egy ízben ellenünk senki sem emelte. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldal némely padjain.) Ép oly alaptalan volt azon vád is, a melyet Beksics képviselő úr egy zsidólap hasábjain (Derűtség) ellenünk felvetett, hogy pártunknak nincs múltja, hogy pártunk csak befurakodott a történeti pártok közé. Én úgy tudom a történelem alapján, hogy a mi pártunk a legrégebb történelmi párt, úgy tudom, hogy mi vagyunk letéteményesei azon politikának, melyet Szent Istvántól kezdve bölcs királyaink és kormányaink folytattak 1867 évig, mert üssük fel a Corpus jurist, minden lapján ott találjuk a törvény-czikket, a mely a keresztényeket a zsidó túlkapások ellen meg akarja védelmezni. És a mi nyolczszáz éven át hazafiúi erény volt, az nem lehet ma politikai bűn. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldal némely padjain.) Tehát a mi pártunk a legrégebb párt, zsidópárt nem volt eddig, csak 1867 óta, mikor az emancipációt behozták. (Helyeslés a bal és szélsőbaloldal némely padjain.)

A javaslatnak az igazolásra vonatkozó részére nézve, a hol arról van szó, hogy milyen körülmények között lehessen valamely képviselő mandátumát megátamadni, ön igenis felhívom a t. kormány figyelmét azon

visszaélésekre, melyeket az ellenzék tapasztalt minden egyes választásnál.

Hisz az természetes, nekünk nem áll rendelkezésünkre semmi hatalom, önmagunkra vagyunk utalva, tiszta eszközökkel harcolunk, és ha elnyerjük a mandátumot, azt csak a nép bizalmából nyerjük el. (Helyeslés a bal és szélsőbal némely padjain.) De ha nézzük a választásokat, s midőn látjuk, hogy a kormánypárt, a függetlenségi párt és mérsékelt ellenzék egyesül, hogy az antiszemitákat megbuktassák, mikor azt látjuk, hogy a pártok meg sem kérdik az illető kerületek szavazó polgárait, nélkülök megkötik az alkut s előre kijelentik, hogy ide függetlenségi, oda mérsékelt ellenzéki, amoda kormánypárti (Egy hang a szélsőbalon: Hontmegye!) képviselőt fogunk megválasztani, akkor igenis nekünk is van jogunk, hogy hozzászóljunk az igazoláshoz, és felhívjuk a kormány figyelmét különösen a hivatalos közegekre, kik rendszerint megfélemlítve hivatásukról kortes-szerepre vállalkoznak. Szempeczen történt, hogy egyik szolgabíró annyira megfélemlített magáról a választási urnánál, hogy midőn egyik községi bíró az ő szavazatát antiszemita jelöltre adta, rákiáltott: „maga haszontalan, hogy mer antiszemitára szavazni, felfüggesztem állásától!” (Egy hang a szélsőbalon: Be kellett volna csukni!) Hol keressünk mi orvoslást ily visszaélések ellen, kihez forduljunk a választási urnánál, a szolgabíróhoz, a választási elnökhöz, midőn azt látjuk, hogy a szolgabíró nagyobb hatalmat vindikál magának, mint minő hatalommal fel van ruházva törvény alapján a választási elnök; vagy pedig midőn azt látjuk, hogy az adófelügyelő visszahívja az adóvégrehajtót egyik-másik községből, mert a másik jelölt oly befolyásos közeg a kormánynál, hogy neki köszönjük, ha nem exequáltat. Ezen visszaéléseket nálunk nem fogja találni senki sem, mert mi tiszta munkát végzünk és a mi hibánk legfőleg az, hogy felnyitjuk a közönség szeméit, előadjuk a programot, mely nyomtatásban is megjelent és abban igaztást senki fel nem fődözött, és a nép politikailag érni kezd, a nép megismeri barátait az antiszemita jelöltekben.

Mi ezen az utón tovább haladni is óhajtunk, haladni fogunk. Ezen javaslatot azonban, melyet a t. bizottság előad, a magunk részéről határozottan visszautasítjuk. (Helyeslés a bal és szélsőbal némely padjain.)

A választásokhoz.

Alig volt még választás, melyet oly érdeklődés és figyelem előzött volna meg, mint a küszöbön levő általános képviselőválasztás, és pedig joggal, mert a kormány sok hibát követett el és a polgárságra sok új, de nehéz terhet rótt, mely terhek hallgatag el nem viselhetők.

De itt is már az idő, hogy a zsidó szabadelvű gazdálkodásnak vége vessék, és ha a választók zöme a közelgő választásoknál „eddig és ne tovább”-at nem kiált, úgy a hazának rövid idő múlva a kormány pénzügyi politikája miatt menthetetlenül el kell veszni. Egy kormány, mely ily hosszú békeidő után és a

mindegyre szaporodó újabb adókkal nem vihette annyira, hogy az államadósságnak csak egy kis része is törlesztessék, sőt az ellenkezőleg növekedett, egy ily kormány iránt minden bizalom elenyészett, hogy idővel jobb útra tér, habár ő azt a 230 mindenkor hű mamelukjaival ígérteti is. Hisz még Ghiczy Kálmán is a felsőházban indítatva érezte magát a jelenlegi pénzügyi politika felett aggályait kifejezni. Ha már egyszer egy ily régi és tapasztalt politikus mint Ghiczy, a kormány pénzügyi politikája ellenében nézetét fejezi ki, akkor már nagyon rosszul állhat Magyarország pénzügye. Most van itt az idő, hogy ily gazdálkodás ellen protestáljunk.

Minden egyes ember szívében, a mely még nem kövült meg, a fájdalom érzete támad, ha figyelembe vesszük azon nemzetgazdálkodási ténykedést, melyet a kormány 13 év óta gyakorol. Mert miből áll a kormány ténykedése?

Eltelkintve a magyarosítástól, a postatakarékpénztár behozatalától és néhány folyó szabályozásától, alig lehet egy tényt jelezni, mely az államnak hasznot hozott volna.

Néhány év előtt újév alkalmakor a vegyes, illetve a zsidó házassággal akart bennünket boldogítani; Magyarországot zsidóországgá akarta tenni, de a felsőház ezen törvényjavaslatot — mely a nemzetre nézve kihívó volt, — kétszer visszautasította, a hol akkor el is párolgott.

Még mi mindennel lettünk általa meglepve? Adónemeket talált ki, melyek egyike nyomasztóbb a másikinál, és a melyek olyanok, hogy valóban nem tudjuk, melyik felett kezdjük meg a bírálatot. A hadmentesség czimén behozott adónem még elfogadható volna, de a munkás osztálynak valódi megölője azon adó, melyet a fogyasztásra nézve behozott, mert a helyett, hogy a pálinkát, ezen valóban népmegölő italt megadóztatta volna, megadóztatta ő a cukrot, bort, sört s több olyanokat, melyek a munkásnak egészségére válnak, hogy így kényszerítse a munkást, hogy előnyben részesítse a valóban népmegölő pálinkát. Létezik-e ennél fonákabb politika?

A keresetadónál épen így van. A becsületes iparos és kereskedő, a ki csak küzdelem közt tengődik, a lehető legmagasabban lesz megadóztatva, míg ellenben az uzsorás és börze-üzér, ki egy óra «alatt nem ritkán tízszer annyit keres, mint a becsületes iparos egész éven át, elenyésző kevés kötelezettséget ró le az állammal szemben. A földművesnél, ha az adófizetési kötelezettségének nem tesz eleget, végrehajtást eszközölnek, olykor még vánkost is vesznek el tőle; de ha egy zsidó szédelő, egy uzsorás fizetéseképtelennek nyilvánítja magát, ennél elnézők és várnak, míg ő adóját

megfizeti. Még nem lehetett hallani azt, hogy egy zsidótól vánkost elvettek volna. Itt azon kérdést koczkáztatom: váljon egy zsidó több elnézést érdemel-e, mint a keresztény szegény gazda, ki mindennapi kenyérét verejtékkel keresi? Ez az a hangoztatott egyenjogúság?

Hogy a kormány pénzügyi terveit háboríttatlanabban és így annál bizonyosabban keresztül vihesse, az öt éves mandátumot állapította meg; ez oly szabály, mely a választót nagyon is érinti, miután joga akarata ellenére megrövidítettett, neki most öt évig kell várni, míg szavát ismét érvényesítheti. Ha a kormány a fenti szabály helyett a titkos szavazatot hozta volna be, úgy az államnak jobb szolgálatot eszközölt volna, miután akkor a választási visszaélések nagyon csökkennének, mert egy kétes ígéretre bezzeg bárki is nem oly könnyen határozná el magát ezt vagy amazt megfizetni, ha az ő akarata szerint szavaz, nem is kellene akkor senkinek félni a választástól, mert titkos szavazat folytán senki sem jönne rá, hogy ő kire szavazott, s ez esetben a közvélemény is jobb kifejezést nyerne, mint nyer most. De a kormány tartózkodik az ilyenműek behozatalától, miután nagyon jól tudja, hogy akkor uralkodásának rövid idő múlva vége leendne.

A kormánynak egy újabb pénzügyi vétke az új országház építtetése, mely körülbelül 15 millió forintba fog kerülni. Ugyebár ez valóban túlságosan fényűző építkezés? Vállalkozhatik Magyarország, mely úgylis oly zilált pénzügyi viszonyok közt van, ily építkezésre? Nem tenné meg egy 4 millióba kerülő épület ugyanazon szolgálatot, mint a minőt megtesz amaz? Azért nagyon szükséges volna, hogy oly többséget küldjünk a képviselőházba, a mely takarékosabban tud bánni az adózók forintjaival és hivatva van az országot pénzügyi betegségéből kigyógyítani. Annak idejében a kormánylapok által nagyon meg voltak dicsérve mindazok, kik a 15 millió forint építkezési költség megszavazásához járultak és kiemeltetett, miszerint Magyarország minden polgára büszke lehet, ha ő alkalmilag Budapestre jön és e szép épületet megtekinti, hogy ő is hozzájárult e palota építéséhez. A polgár büszke lehet, az igaz, de okos dolog-e az, hogy az adófizető polgár, —kinek a pénz egészen más, sokkal fontosabb tárgyra kellene, — pénzügyileg ennyire megkárosíttatik? Mi előnye van a polgárnak abból, ha ő a palotát csak megtekintheti, otthonában pedig segítséget kell szenvednie? Ily esetben ily építkezés ellen minden takarékos embernek ellenszenvvel kell viseltetnie. Ha Magyarország felesleges pénzzel bírna, akkor igen, akkor lehetne ily építkezést megszavazni.

Még egyet szükséges megjegyezni. A zsidópártiak a keresztényi szeretetre hivatkozva, feltételezik rólunk, hogy gyáva nézők

legyünk akkor, ha a keresztény polgártársak közül egyik a másik után ál utakon megvesztegettetik. Továbbá félre akarják majd vezetni a választókat a következő ismert szavakkal, úgymint: szabadság, egyenlőség, testvériség; és hogy az antiszemiták a keresztény szeretetet megtagadják. Ezen s több ezekhez hasonló frázisoknak mi fontosságot se kell tulajdonítani; mert hisz kézzel fogható dolog, hogy, ha az antiszemiták azon célból, hogy keresztény polgártársaikon segítsenek, szabályokat alkotnak, így a vasárnapi nyugalmat illetően és egyáltalában minden keresztény intézkedéshez hozzájárulnak, ezzel nem tagadják meg keresztényi szeretetüket, sőt ellenkezőleg csakis kötelességüknek tesznek eleget, mert egy komolyabban gondolkodó keresztényre csak nem lehet közönbös az, hogy Magyarország tulajdonunk maradjon-e, vagy pedig majdan átszálljon a zsidóságra. Gondoljunk a testvér nemzet, a lengyelek helyzetére, a keresztényi szeretetet ők is ily értelemben követték, miután ők nyugalommal és birka türelemmel nézték, hogy a zsidó mikép fosztá ki a keresztényt. Gondoljunk a múltra, mi volt Magyarország egykoron, a jelenre, mi Magyarország most, és a jövőre, mi leendene Magyarországból egykoron, ha tovább is így folytatódna, de gondoljunk az utókorra is, mit hangoztatnának azok utánunk, ha mi egy halmaz romot hagynánk magunk után.

Ha tehát egy zsidó-szabadelvű, zsidós mérsékelt ellenzéki vagy zsidó 48-as párt bármit akar is veletek elhitetni, vagy bármit is ígért, mitse higgyetek neki; csak egy antiszemita jelöltnek higgyetek, mert az antiszemita párt az egyedüli, a melyben a bizalom összpontosulhat, azaz, hogy ezen párt leend képes az ország pénzügyi helyzetén segíteni.

Előreláthatólag sok hamis próféta fog az antiszemiták zászlója alatt fellépni, de csak olyanra szavazzunk, a ki képes begyőzni, hogy ő csakugyan az antiszemita pártnak a tagja Ne hagyjátok magatokat egy pár liter bor vagy fenyegetés miatt az antiszemitizmusra való szavazástól lebeszélni, mert ez nagy hiba volna, mert ez csakis azt jelentené, hogy magunkat eladjuk és eláruljuk.

A választók zömét a földművesek képezik, és az ő szavazatuktól függ úgyszólván a haza helyzete. Minden földműves tudja, hogy a mostani kormány által lett az ország ennyire eladósodva, s miután ezt minden földműves tudja, mégis oly nehéz lenne egy kormánypárti vagy sakterpárti jelölt és egy antiszemita közt a választás? A győzelem elnyerése nagyon könnyű és nagyon egyszerű, annak elnyeréséhez csak egy kis bölcsesség és komoly akarat kell. De minden szavazónak szent kötelessége is a választásnál résztvenni; bármily rossz idő ne riassza vissza, ne sajnálja az

időt és fáradságot, mert mindezt százszorosán behozza a jó választás, mert a ki kötelességét nem teljesíti, a ki a haza helyzete iránt közömbös, ki mit sem törődik azzal, legyen bár ki is megválasztva, az nem hazafi, de annak nincs is joga később panaszkodni, hogy neki rosszul megy.

Tehát ismételve hangoztatom: válasszunk csak *antiszemitékat*; mert minden szavazat, mely antiszemita jelölt részére adatik, ezerszeres gyümölcsöt hozand. Azon gyógyszer, melyre nemzetünknek szüksége van, csak az antiszemita gyógytárban kapható. Ha ezt minden polgár szívébe vési, és mindenki a szerint cselekszik, akkor szeretett hazánk ismét a magyar Kánaán lehet és mindenki megnyugtatta mondhatja magáról: boldog jövő elé nézek, mert kötelességemet teljesítettem a király és a haza iránt. Zwickl János.

Ungmegye és a zsidóság.

(A közlemény vége.)

De talán valaki erre azt fogja mondani, hogy eme gondolatokat csak az elfogultság táplálja bennünk; azt fogja mondani, hogy nagy igazságtalanság részünkről, tagadásba venni azt az elvet, hogy, ami az egyik embernél igazságos, az a másiknál legalább is méltányos lehet. Miért bánt tehát bennünket ama körülmény, kérdik tovább, ha a zsidók szorgalmuk és fáradságuk árán, tehát egész tisztességes és egyenes utón hatalmukba kerítik azok birtokait, kik Petőfi „Magyar Nemes”-eként az iváson és evésen kívül egyebet sem tettek, egyébhez sem értettek? Nagy vád rejlik e pár szóban, ezt hallgatással nem lehet mellőznünk. Őseink ott a néma sírban megfordulnának, ha ezt tennők. No hát mi is az igazság e vádban? Vájjon a magyar élhetetlensége és bűnös hanyagsága, vagy ellenkezőleg a zsidók aljas manipulációi s uzsoráskodásai lettek e megölői annyi nemes családnak?

Nem rég olvashattuk a lapokban „Berele Hay”-nak, az uzsorások eme hírhedt fejedelmének ügyében folytatott törvényszéki tárgyalást. Nem fordult-e el szívünk a legmélyebb megvetéssel és utálattal ama részletek hallásánál, melyek egy fenevadnak is csak gyalázatára válhatnának? Pedig, ha a mindennapi élet tágas mezején széttekintünk, ha megfigyelésünk tárgyává tesszük ama bűnös üzelmeket, melyeknek nyomaira megyénk minden községében ráakadunk: úgy be kell vallanunk, hogy amaz emberi szörny, ki oly hidegvérrel játszotta le a Fortuna épületében ocsmány szerepét, nem áll magában, hogy legio azok száma, kik pióczaként szívják a magyar faj vérének s teszik tönkre azok legnemesebb és legbecsületesebb tagjait. Neveket nem említek; nem akarom a közmegevetést kihívni azokra, a kikről úgyis csak utálattal szólhat a közvélemény.

Azonban, ha a fentebb mondottak egész terjedelmükben Ungmegye alsó részére alkalmazhatók: mit mondjunk a megye felvidékének szegény s tudatlan tót és orosz népéről s amaz üzelmekről, melyekkel a

zsidóság őket utolsó betevő falatjuktól is megfosztja? Ha sikerülni fog egykoron, – amit különben szívünkben reménylünk már csak a teljes rendezés céljából is, – hogy Nagy-Bereznán „Telekkönyvi Hivatal” fog felállítani, akkor megfogjuk majd látni egész borzasztóságában, mily pusztítást tett e vidéken e lelketlen parazita faj. Fájdalommal fogjuk akkor látni, hogy vannak községek, melyeknek benszült lakói már csak névleges birtokosai, csak bérlői telekrészüknek, a tulajdonképeni urak pedig a „Mojsék”, a „Pinkászok” és „Lébák.” Hát a feles marha-gazdálkodásról mit szóljak? Azok, akik a felvidéki nép viszonyait közelebből ismerik, majdnem hihetetlen, de annál elszomorítóbb dolgokat beszélnek amaz állapotokról, melyeket az Ung és Túrja völgyén fekvő községekben az ott úgynevezett feles marha-gazdálkodás teremtett. Vannak falvak, melyekben leszámítva a papot és a tanítót, alig van gazda, kinek sajátját képezné az általa drága takarmánnyal tartott marhácska, de ellenkezőleg, meg nem állapítható azon lelketlen üzerek száma, kik 60-70, sőt több darab ily utón szerzett marhát mondhatnak sajátjuknak. A módot, a melyen ezeknek birtokába jutottak, nem akarom e helyen hosszasan fejtegetni, elég ha annyit mondok, hogy eszközeik nagyon távol állanak a jogos és igazságos epithetontól.

De nem festem tovább e szomorú helyzetet. Azt azonban el nem mulaszthatom, hogy ne kérjem mindazokat, akik ez ügyben illetékesek, sőt állásuknál fogva hivatottak is valamit tenni, ne késsenek az orvosló eszközökről jó korán gondoskodni. „In mora periculum.” Nem az erőszakos utat értem én, midőn az illetékes körök figyelmét társadalmunk fentebb vázolt rákfenejére föl hívom. Az erőszak csak újabb jogtalanságot szülne, amitől mindig őrizkedni kell. Vannak – hála az Égnek – eszközök, melyek jogosságuk mellett egyszersmind sikereseknek is bizonyultak. Ott van például a mértékletesség, melyet a nép között terjeszteni a lelkészek és tanítók szent hivatása; ott van a népek felvilágosítása, melyet az előbbiekkal karöltve a közigazgatás képviselői tehetnek meg legsikeresebben; ott végre az erkölcsi támogatás az illetékes helyeken azok részéről, kik a gyámoltalan, szegény nép képviselőjét magukra vállalták.

Ha mindenki megteszi kötelességét ott és akkor, ahol és amikor az ügy fontossága tőle azt megköveteli, akkor még lehet reményleni egy jobb jövőt, mely után annyian epednek, annyian sóvárognak. Úgy legyen!
„Ungvári Közlöny.”

A magyar pártviszonyok.*)

Philoszemitizmus és antiszemitizmus.

Előző cikkemben említettem, hogy az egész magyar képviselőház két fő pártárryalatra különül, nevezetesen az 1867-iki közjogi kiegyezés

*) E különben magában is egészet tevő cikk előzménye egy budapesti hetilapban jelent meg, e folytatást azonban, mivel benne antiszemitizmusról van szó, a névesett lap nem merete kiadni. Nos hát ebből is látható, mi rémuralmat gyakorol napjainkban a z^dóság, midőn magukat antiszemitáknak geráló lapok sem merik az antiszemita pártnak még pusztá ismertetését, s a párt érveinek az ellenérvekkel együtt való pártállás foglalása nélküli tárgyilagos felsorolását sem közzé tenni!
Ny. E.

pártjára, és az ezzel szemben álló közjogi ellenzékre. A közjogi kiegyezés alapján áll jelesen a kormánypárt (szabadelvű párt), és a mérsékelt ellenzék; a közjogi kiegyezés ellenzéke pedig a függetlenségi párt. A kormánypárt és mérsékelt ellenzék közt az eltérést csupán némely kisebb érdekű kérdések körüli különböző vélemények alkotják.

Az említett megkülönböztetés azonban a magyar párttagosulatot ki nem meríti. A nemzeti élet sokféle oldalainak és az emberi vélemények különbözőségének kifolyása az, hogy nem csupán egy, de több kérdés vagy eszme merül fel olyan, mely kisebb-nagyobb párt-alakulást, s többé-kevésbé éles és határozott párt-osztódást létrehozni alkalmas. Hát az egyik ilyen főfontosságú kérdés, mely az egész magyar alsóházat két nagy párt csoportra különíti, a már említett közjogi kiegyezés kérdése; mely kiegyezés pártolónak és ellenzőinek érveit előző cikkemben összegeztem. E kérdés mai uraló állását 1867-től vagyis az új alkotmányos élet kezdetétől tartja fenn. E mellett azonban újabban fölmerült egy másik eszme, mely egyetlen férfiutói 1875-ben megpendítve, oly gyorsan fejlődött, s ma már oly horderejűvé fejlődött, hogy a közjogi kiegyezés kérdésének jelentőségével egyenlővé lett, s ahhoz hasonlóan az egész magyar képviselőházat két pártárral különítette. Ez új eszme a zsidókérdés eszméje. De mind a mellett is ez eszme a közjogi kérdés fontosságát és pártalkotó erejét se nem kisebbítette, se háttérba nem szorította. A közjogi kérdés, előbbi domináló állását ez új kérdés fölmerülte mellett is megtartotta; s ilyformán ma a magyar képviselőházban két egyenrangú pártalkotó eszme uralkodik. Mindkét eszme megosztotta az egész képviselőházat, még pedig egymástól eltérőleg osztotta meg. Két pártra különül az egész képviselőház a közjogi kérdés szempontjából, nevezetesen a kiegyezés híveire és ellenzőire; de ugyancsak két pártra különül (még pedig a közjogi kérdés miatti megosztástól különböző megosztással), az egész képviselőház a zsidókérdés szempontjából is, nevezetesen philoszemitákra (zsidó pártolók) és antiszemitákra (zsidó-ellenesek). Vannak úgy philoszemiták, mint antiszemiták, közjogi pártiak is. közjogi ellenzékiek is; és viszont vannak úgy közjogiak, mint függetlenségiak, philoszemiták is, antiszemiták is.

Az új kérdésnek megosztó ereje s aktuális érdeke különösen újabban már oly nagy, hogy sok tekintetben áttörni képes a közjogi kérdésnek párt-megosztó korlátait is. Nevezetesen az antiszemiták úgy a közjogi pártiak, mint a függetlenségiak mind a képviselőházban, mind a választásoknál egymással összeköttetésben állnak s egymást támogatják; de épúgy támogatják egymást a philoszemita közjogi pártiak és philoszemita függetlenségiak is. Így például többek közt Kecskeméten is a legutóbbi képviselőválasztás alkalmával a közjogi kiegyezés pártján lévő philoszemita képviselőjelölt a függetlenségi philoszemiták támogatásával ütötte el az antiszemita függetlenségi-párti jelölt ellenében a képviselőiséget.

Azt hiszem, nem lesz tehát érdektelen e két pártnak: a philoszemiták és antiszemiták pártjának érveit is röviden előadni. De mielőtt ezt tehetnék, szükséges elmondani, hogy mit akar az egyik, és mit akar a másik párt. Ezt elmondani azonban nem oly könnyű, mint a mily könnyű volt azt megmondani, hogy mit akar a közjogi párt, és mit akar a közjogi ellenzék. A függetlenségi párt független Magyarországot s Ausz-

triával csupán perszonal-uniót akar, a közjogi párt pedig fenn akarja tartani tovább is az 1867-ben megalkotott reál-uniót; ez világos, könnyen elmondható és könnyen megérthető. Még arra is nehézség nélkül adható felelet, hogy mit akar a philoszemita-párt. Az ugyanis nemcsak fenn akarja tartani tovább is azt az állást, melyet a zsidók jelenleg elfoglalnak a magyar társadalomban és magyar államban; de még kedvezőbbé is akarja tenni. Azt azonban már nehezebb definiálni, hogy mit akarnak az antiszemiták. Az antiszemita-pártnak, mint új pártnak még nincsenek szabatosan tisztázva sem céljai, sem eszközei, melyekkel céljait megvalósítani szándékozza. Azt hiszem mindazonáltal, hogy fején találok a szeget, ha azt mondom, hogy az antiszemiták a zsidók által jelenleg a magyar társadalomban és államban elfoglalt állást fenn nem akarják tartani, hanem azt kevésbé kedvezővé kívánják változtatni. Míkép? Erre nézve megoszlanak az antiszemiták véleményei. Vannak, kik a zsidóságot egészen el akarják távolítani Magyarországról; mások azon helyzetbe akarják visszazorítani őket, melyet hazánkban az emancipáció előtt elfoglaltak.

Most lássuk az egyik és a másik párt érveit. A zsidópártiak (philoszemiták) pártállásuk igazolására felhozzák a következőket:

Ha nem zárjuk el határainkat egyetlen faj s egyetlen felekezettől, de szabad ide bevándorolni és itt lakni a francziának, németnek, tótnak, rácznak, oláhnak, horvátnak, örménynek, olasznak, cigánynak s akár még a hottentótának vagy busmannak is; ha szabad ide bejönni és itt lakni katolikusnak, protestánsnak, óhitűnek, mohamedánnak, sőt akár még pogánynak is: ugyan miért tennénk kivételt a zsidófaj és mózesvallásuk iránt? Vagy tán a zsidófaj alávalóbb még az olasznál, cigánynál, busmannál és hottentótánál is? És a Mózesvallás alsóbbrendű még a pogányságnál is?

S ha már valaki azt kívánja, hogy egy bizonyos vallásfelekezettől vagy egy bizonyos népfaj számára az államban külön jogállás alkotandó: akkor miért nem alkotunk különböző jogállásokat minden többi nemzetiség és minden többi vallásfelekezettől számára? Így aztán szerencsésen ott lennénk, a hol ezelőtt 4000 esztendővel volt az emberiség az indiai és egyiptomi kaszt-rendszerek megalakulásának idejében.

Szeretnők tudni – mondják a philoszemiták, – hogy mi különbség van zsidó fajbeli ember és az emberiség minden többi fajai közt; vagy mi különbség van Mózes vallású és minden többi vallású ember közt? Sokféleképp osztályozzák a tudósok az emberiséget, de abban mindenik tudós egyetért, hogy a zsidó faj, nézzenek bár akár csak a bőrré, akár a nyelvre, akár formára, akár tehetségekre, nem hogy nem utolsója az emberiség fajainak, de a legelsői közt foglal helyet. És ép úgy a Mózes-vallást theologusaink mint egy istenhitet, tisztaságra nézve, mindjárt a keresztény vallás után sorakoztatják. Miért hát az antiszemiták részéről a kivétel téves ez egyetlen emberfaj, vagy ez egyetlen vallás követőire nézve? Vagy ha már a szemi-faj nekik nem tetszik, lenne nemtetszésükben legalább logika, következetesség akkor, ha nemtetszésüket kiterjesztenék minden szemi-népre, vagy legalább a zsidó faj legközelebbi vérrokonaira, pl. az örményekre is, mely fajbeliek tudvalevőleg szintén szép számban élnek Magyarországon. Avagy ha az antiszemiták tán csak monotheismust nem akarnak túrni Magyarországon a

kereszténységen kívül: hát akkor terjesztenék ki ellenszenvüket a másik monotheistikus vallásra, a mahomedánismusra is, a mely valláson Bosznia elfoglalása óta szintén számosan élnek már a monarchiában. De hogy az antiszemitáknak csupán a zsidó faj, és csupán a Mózes vallás nem tetszik, ez érthetetlen.

Az állam nem kaszt; az államnak nem szabad különbséget tenni sem fajok, sem vallások között. Minden embert egyenlő jogok és kötelességek illetnek; s egy állam törvényeiben egy fajra nézve sem tehet sem előnyben, sem hátrányban kivételeket. Ez a jogegyenlőség szent eszméjének kívánalma. Feladjuk-e e szent elvet az antiszemiták szeszélyeinek kedvéért? E szent elvet, melynek kivívásáért Európaszerte anynyi nemesnek vére omlott! E szent elvet, a miért küzdöttek pazarolva drága életüket a mi apáink is 39 év előtt! Az emberiség nagy lelkeinek e vívmányát, melyet drága vér árán tettek az emberiség közkincsévé, most mi dobjuk el magunktól?

S hova vezetne e praecedens? Ma a zsidó faj és Mózes-vallás nem tetszik némelyeknek, holnap támadhatnának agyafúrtak, a kiknek meg például a tót vagy német, vagy épen a magyar faj és épen a katolikus vallás nem tetszenék. Ilyen formán aztán kitilthatnánk sorba, vagy jogaitól megfoszthatnánk valamennyi fajt és valamennyi vallásfelekezetet e hazából, és” válnék az ország egyetlen fajnak vagy egyetlen vallásnak privát rezidenciájává. Látható, hogy az antiszemiták kívánalmái – mondják a zsidó pártolók – ha következetesek maradnának azokhoz, ad absurdum vezetnének.

De nemcsak jogosulatlanok, képtelenek az antiszemiták törekvései – így érvelnek tovább a philoszemiták, – de egyenesen veszedelmesek, állam- és társadalom-ellenesek, miket mint létalapjai ellen intézett merényletet nem is volna szabad az államnak tűrnie egy pillanatra is, se sajtóban, se országgyűlésben. Meghasonlást, vizsályt idéz az elő felekezetek és fajok közt; ma ugyan még csak a zsidókkal szemben hintik a vizsály magvait, de holnap már ugyanazon alapon hajba kaphat itt egymással valamennyi faj és valamennyi vallásfelekezet; kitörhet a legszörnyűbb zavar, fejtelenség és a legádázabb polgárháború. Fenekestől fel lehet forgatva állam és társadalom s kész zsákmányává válik a belső vizsálytól dúlt ország bármelyik külállamnak, melynek éppen hódításra szotytyan kedve. Miből látható – így szólnak a philoszemiták, – hogy bűnös könnyelműség, hazafiatlan zavarcsinálási viszketeg csupán az antiszemitizmus, s nem szabad agitáció és diszkuszzió illeti meg, hanem mint a miniszterelnök monda „börtön és pallos.”

De hinni vagyunk hajlandók – mondják tovább a philoszemiták, – hogy az egész antiszemitizmus csak álarcz, mely egyéb, még veszedelmesebb törekvéseket takar. A zsidó fajt és Mózes-vallást csak ürügyül rántották elő; rá látszanak csapást intézni, de valósággal majd máshova ütnek. S e törekvések leplezésére nekik ép oly jó ürügyül szolgálhatott volna a sváb vagy a cigány faj, és az unitaria vagy nazaróna vallás, mint akár a zsidó faj és a Mózes-vallás Hanem hát a zsidó fajba kötöttek bele, s pedig először azért, mert ezt, mint a nagy világ színpadán egyedül álló rokotalan, semerre se gravitálható csekélyszámú védtelen népet büntetlenül üthetni vélték; másodsor azért, mert ez ellen felhasználhatták mindjárt azt a több százados elfogultságot, azt a középkori

babonás gyűlölséget, mely a zsidóság ellenében még ma is megvan mindenütt a népben, s melynélfogva a nép még ma is az üdvözítő megfeszítőit és azért üldözendőket, megvetendőket lát bennük, meg nem gondolva, hogy az apák vétkei a századik, sőt ezredik unokákban sújtani ellenkezik az igazsággal, joggal ép úgy, mint minden emberiséggel és magával a keresztény szeretettel is, mely még ellenségeink szeretését is megparancsolja nekünk. Ezen századok alatt megkövült ellenszenvét a népnek használják fel ravaszul az antiszemiták, de a hamis köpönyeg alól kilátszik a lóláb. Le az álarcczal, urak! Így kiáltanak a philoszemiták, – tessék bevallani hogy az urak tulajdonkép sötét szocialistikus, kommunisztikus törekvéseket rejtegetnek! A zsidóság általában gazdag, ügyes és eszes voltánál fogva jelentékeny anyagi jólétre tett szert, nosza fel kell ellenük böszíteni a vak csöcseléket, s ha a zsidókat aztán majd sikerült kirabolni, kerül a sor a többi vagyona, az arisztokraczia vagyona és az egyház vagyona.

Megengedjük, – így szólnak tovább a philoszemiták, – hogy a statisztika azt mutatja, miszerint a zsidóság sokkal nagyobb arányban szerepel, különösen a vagyon ellen intézett bűnökben, mint az állam bármely faja vagy felekezete; de ennek magyarázata az a sokáig tartott elnyomás és üldözés, melynek a zsidók Európaszerte kitéve voltak; de hát abból az következik-e, hogy egyesek vétkeiért büntessük az egész fajt? A szabadságból eredő bajok ellen egyetlen orvosság maga a szabadság. A mint az elnyomás és üldözés bűnös hajlamokat fejtett ki a zsidóságban, ép úgy fogja azokat a jelen szabadság és jogegyenlőség megszüntetni. Nem ismét eltávolítani, hanem közelebb kell őket hozni magunkhoz. Nem újra felszítani az ezredéves gyűlöletet, hanem azon kell törekedni, hogy zsidók és nem zsidók közt enyésszék el minden különbség, s forrjanak egy gye a humanitásban és hazaszeretethen

Ezekkel szemben az antiszemiták így érvelnek: Mi antiszemiták ember és ember közt különbséget bizonyára ép oly kevésbé teszünk, mint akár a philoszemita urak s tőlünk lehet a zsidóság az emberiségnek legtokéletesebb faja vagy a legutolsó faja, s vallása lehet a föld legelső vallása vagy legelsőbb rendű vallása, se fájával, se vallásával semmi bajunk és azokhoz semmi közünk. Nem is érzünk a zsidóság iránt ellenszenvet, se kivételeket nem akarunk tenni a zsidóság hátrányára; hanem az igaz, hogy előnyére sem akarunk túrni semmiféle kivételeket, de a zsidóságra is ép úgy alkalmazni akarjuk a társadalmi élet örök törvényeit, mint minden más fajra és minden más vallásfelekezetre. Annyit pedig talán megengednek a philoszemita urak is, hogy nem elég ahhoz, miszerint valaki társadalom- és állam-tag lehessen, s mint olyan elismertessék, – mondjuk – éhez nem elég az, hogy az illető ember legyen. A társadalmi életnek megvannak a maga természetű előszabott múlthatlan feltételei, melyek nélkül társadalom és állam nem létezhetik; melyek megtartása nélkül az emberek együttélése nem lenne többé társadalom, hanem vadállatok sereglete.

E föltételek, a társadalmi és állami életnek azok természetében gyökerező és örök megváltozhatlan alaptörvényei pedig a következők:

1. Szükség, hogy minden ember elismerje a társadalom minden többi tagjának embervoltát, jogalanyiságát, s azok vele született emberi jogait ép úgy, mint az állami törvények által biztosított polgári jogait.

2. Szükség, hogy minden ember az illető társadalommal és állammal, a melyben él, magát egynek érezze, annak törekvései az ő törekvései; annak céljai az ő céljai; boldogulása az ő boldogulása; dicsősége az ő dicsősége; szerencséje, gazdagsága, hatalma mind az övéi is legyenek; annak bűja, veszedelme, gyásza az ő bűja, veszedelme és gyásza is legyen; és azon társadalom s állam iránt ne csak hogy kötelességet lelkiismeretesen teljesítse, de ha szükség, vagyont, vért és életet is áldozzon érte.

3. Szükség, hogy minden ember azon állam törvényeit, mely állam kötelékében él, önmagára önmaga által hozottnak tekintse, azokat elismerje, magára kötelezőknek tartsa, s kijátszani azokat ne igyekezzék; sőt ismerje el, fogadja el az illető társadalom szellemét, szokásait is, a melynek körében tartózkodik.

4. De ez még mind nem elég, hanem szükséges, hogy a morálnak (erkölcs) azon általánosan, minden vallásnak nevezhető vallás által elfogadott tételeit is kiki tartsa meg; mely moráltételek mindenütt olyanok lettek fölismerve, mint a melyek a társadalmi és állami lét alapkövei. Ezek pedig a következők:

Épen azért, mivel minden embernek hazájával, valamint honfitaival magát egynek kell éreznie: azért az illetőket nem megrontania, sőt inkább tőle telhetőleg segítenie, gyámolítania kell; meggondolván, hogy a társadalom a kölcsönös szolgálatnak és segélyezésnek rendszere, a közjó elve által összetartott szerves egész, melynek tagjai egymásra utalvák, egymást feltételezik, tehát egymás javára közös erővel kell igyekezniük. A közjó elve kívánalmainak megtartását nevezzük becsületnek, mely a tettek és művek igazságában és valóságában áll. A becsületnek folyománya pedig a bizalom vagy hitel. Becsület és hitel a társadalmi lét alapkövei.

A becsületnek – mint a közjó kívánalmi összegének – pedig ez a követelménye, hogy minden ember tetteiben úgy, mint műveiben ne csupán magánérdekét tartsa szem előtt, hanem felebarátainak és a társadalmi összességnek közérdekét is. Tehát minden ember mindennemű törekvéseiben, céljaiban és az azok elérésére használt eszközökben tartsa magát az erkölcsi, jogi, sőt illendőségi törvények által megengedett utakhoz, mely utak azért lettek az illető törvények által megengedve, mert megférnek a közjával. Tehát nevezetesen a vagyonszerzésben maradjon mindenki a becsületes termelés útján, mint a mely egyedül egyezik meg a többi társadalmi tagoknak ép úgy, mint az összességnek érdekével, jólétével és előhaladásával.

Kell ezt bizonyítgatni, hogy becsület a társadalom-tagok szívében a társadalmi rend alapja? Ha például a sütő a kenyérbe, a korcsmáros a pálinkába undok vagy ártalmas anyagot vegyít; ha a kelmegyáros a kelmét oly anyaggal festi, vagy a mosónő az inget oly anyaggal mossa vagy fehériti, melyek az azt viselőnek egészségét rontják, életét rövidítik; ha az építész szándékosan úgy építi a házat, hogy a lakosoknak nyakába düljön; ha a cipész szándékosan kivágja a megrendelő számára készült csizmát, s a szabó szándékosan megszagatja, – de úgy hogy ne látszhassék – a ruha kelméjének szálait; ha a posta vagy vasúti társaság, avagy az ott szolgáló tisztviselők, napszámosok a szállított tőrékeny portékával (melyek épségéért jótállás nincs) úgy bánnak szándé-

kosán, hogy az szertetörjön; és ha egyáltalában mindenki mindenütt mindenkit csalni, mérgezni, megnyúzni, megrontani törekszik: fennálhat-e úgy a társadalom? Lehet-e az államnak ellenőrizni (különösen hol az ellenőrzőket is megint – hogy a bűnössel össze ne játszanak, – ellenőriztetni kellene ismét meg ismét a végtelenig) minden egyes darab tápszert, mely eladatik, hogy nem tartalmaz-e mérget? Vagy lehet-e a vevőnek minden egyes tápszerdarabot vegyelemeznie, mielőtt megvennie (különösen ha azokkal is megcsalják, miket kémszerekül akar használni). S lehet-e minden vevőnek minden iparczikkhez annyi szakértéssel és oly, minden ravaszságon túljáró figyelmességgel bírnia, hogy megcsalása lehetetlen legyen, vagy elejétől végig ott lennie, míg a megveendő tárgy elkészül? Avagy lehet-e az így elkövethető csalásokat, mérgezéseket mind bebizonyítani és érte elégtételt vagy megtorlást nyerni? Hisz akkor az összes emberiség egyik fele soha egyebet ne tegyen, csak tanuk és törvényszékek után futkosson s egész vagyonát stemplire költse; a másik fele pedig egyebet ne tegyen, mint a milliard pereket elbírálja. S aztán két krajczár ára sőt is tanuk előtt és pecsét alatt vegyen az ember, s aztán mielőtt használná, tanuk előtt végy elemezze. De ott, hol becsület nincs, lehet-e tanukban, pecsétben, írásban és bírákban bízni? S egyáltalán hogyan fog fennállani az a társadalom, melynek egy tagja sem dolgozik, hanem mindenik csak a többi csalásából akar megélni?

Látható, hogy a becsület a társadalmi lét alapja, és a társadalmi lét alapja a bizalom is. A bizalom, a hitel pedig csakis ott létezhet, a hol becsület van. Ha senki sem bízhatik, hogy a vendéglős, ki ennie ad, nem mérgezi-e meg lépfenés, dög, vagy trichines hússal; s nem bízhat, hogy az ügyvéd ügye védelme helyett nem őt fogja-e megnyúzni segítni; s nem bízhatik az orvosban, hogy gyógyítás ürügye alatt nem öli-e meg; de a semmi gazdasági vagy ipari cikket nem vehet, mert pénzét kiadná, de a mit érte kapna, az nem lenne használható; ha semmi vállalatba nem foghatna, mert a részvényért kiadott pénzét akár csak az ablakon hajtáná ki, mert minden vállalat csak annyiban vállalat, a mennyiben a részvényesekül felülő balekok befésülésére vállalkozik: ily körülmények közt meg kellene szünnie minden társadalmi érintkezésnek, munkamegosztásnak, forgalomnak, javak kicserélődésének; az emberiség ős eredeti vad állapotába süllyedne vissza, a mikor mindenkit mindenfelől csak vész fenyegete, s azért csak magára kelle szorítkoznia, minden szükségleteit csupán magának kelle – úgy a hogy bírta – fedeznie.

S már most kérjük – így folytatják az antiszemiták, – hogy tekintet nélkül a zsidó fajnak tőkéletes vagy nem tőkéletes, és a zsidó vallásnak tiszta vagy nem tiszta voltára, megfelel-e a hazai zsidóság a társadalmi élet itt felsorolt alap föltételeinek?

Nyíri Elek.

(Vége a jövő füzetben.)

